

פרשת ויקרא תשפג – למה חטאת באה מנקבה ואשם מזכר?

1. **ויקרא ד:** דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה: אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא **פר בן בקר** תמים לה' לחטאת ... ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ... והקריבו הקהל **פר בן בקר** לחטאת ... ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' ... והביא קרבנו **שעירת עזים תמימה נקבה** על חטאתו ... נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו ... ואת אשמו יביא לה' **איל תמים מן הצאן - רמבן ה,טו:** הקרבן הבא נקבה על חטא יקרא **חטאת** [לשון **נקבה**] והזכר יקרא **אשם** [לשון **זכר**]. ואף שלעתים מביאים חטאת מהזכר, כמו שגגת כהן גדול שמביא פר, הנה [השעירים והפרים יקראו גם כן 'חטאת' בעבור שהם לחטאת [והמימוש העיקרי של החטאת הוא בשגגת היחיד שמביא **נקבה**].

שבת יב,ב: לא יקרא לאור הנר בשבת, שמא יטה את הנר. אמר ר' ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה. פעם אחת ... קרא והטה, וכתב על פנקסו: אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת **שמנה** [לשון **נקבה**].

מורה נבוכים ג,מו: הכהן משיח והסנהדרין שחטאו בהוראה, מביאים פר שהוא המכובד שבבהמות ... ואילו ההדיוט מביא שעירת עזים שהוא הפחות שבקורבנות, כי הנקבה גרועה מן הזכר בכל מין ... ולפי שהיו העבירות שמקריבים בגללם האשם, למטה [קלות יותר] מן העבירות שמקריבים בגללם החטאת, נעשה קרבן אשם אייל או כבש.

2. **לקוטי שיחות ג/944:** גם עבירה בשוגג מחייבת קרבן, אף שבעצם העשייה לא הייתה אשמה ונעשתה שלא מדעתו, אבל עצם זה שאדם יכול לחטוא בשוגג, מעידה שהוא אינו כראוי. שכן 'לא יאונה לצדיק כל און'. אשמתו היא בכך שהניח לנפשו הבהמית להתחזק **קודם** על ידי פעולות בהמיות כאכילה ושתייה ושאר ענייני העולם הזה, מה שהביא לכך שיוכל לעבור עבירה בשוגג.

ראש השנה כט,ב: ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין, אבל לא במדינה ... דאמר רבה: שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברה"ר. והיינו טעמא דלולב [שמתבטל ביום טוב שחל בשבת] ומגילה [שאינה נקראת בפורים דמוקפים שחל בשבת (פורים משולש)] - **לקו"ש ז/48,53:** הנצי"ב מוולוז'ין מקשה מדוע בפסח שחל בשבת, לא ביטלו מצה, מרור וארבע כוסות, ובפרט שבהלכות הפסח יש יותר פרטי דינים ממגילה ולולב? ויש לבאר שבבילי פסח לא חוששים אפילו לטעות בשוגג. שכן חטא בשוגג בא מהתגברות הנפש הבהמית, וכיון שבפסח 'לא הספיק להחמיץ', אין נתינת מקום לחמץ שזה היצר הרע, במילא אפילו ההדיוטות וקלי הדעת הם במדרגה שלא יאונה לצדיק כל און].

3. **רמב"ן ה,טו:** 'אשם' מורה על דבר גדול [איסור חמור] שהעושהו יתחייב להיות **שם** ואבד בו, כמו 'ויאשמו נאות מדבר'. ו'חטאת' מורה על דבר נטה בו מן הדרך, כמו [שבחרו בני בנימין את גיבוריהם בשופטים כ,טז]: 'קולע באבן אל השערה ולא יחטיא'. [היינו שחטאת היא רק החטאה מהיעד].

תהלים א: אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא **עמד** ובמושב לצים לא **ישב** [ותמוה, אם לא הלך בעצת רשעים, בוודאי לא עמד ביניהם וכל שכן שלא ישב? **עבודה זרה יח,ב:** לומר שאם הלך – סופו לעמוד, ואם עמד – סופו לישוב, ואם ישב – סופו ללוץ].

לקו"ש לב/16: החילוק בין עבודה דבחינות 'זכר' ו'נקבה', מובן בפשטות: זכר מורה על תוקף וחוזק ונקבה על רכות וחלישות, כמו שנאמר לפני מתן תורה: 'לבית יעקב תאמר בלשון רכה ולזכרים תאמר עונשים ודקדוקים בדברים הקשים כגידיים'. לכן חטאת באה נקבה, כי חטאת באה על השוגג ולזה מספיק שיתבונן במעלתו, שמציאותו האמתית היא טוב ונפשו האלוקית קשורה ומחוברת עם הקב"ה והחטא הוא רק התגברות על מציאותו האמתית. משא"כ אשם שבא גם על המזיד, שיצרו עומד בהתגברות ובגלוי כל כך עד שלפעמים מחטיאו במזיד, ולכן זקוק לעבודה באופן של 'זכר', לבטש ולהכניע יצרו, כמאמר רז"ל: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על היצר הרע. **הערה 47:** ראה בארוכה לקו"ש טו עמוד 123 ואילך, הביאור בהמעשה דרבי אלעזר בן רבי שמעון ואותו ריקא ומכוער.